

Een aandachtige blik op temperament

Valerie Van Cauwenberge
Prof. Dr. Roeljan Wiersema

SWVG Studiedag
Leuven, 2 december 2010

Temperament

= individuele verschillen tussen kinderen ...

... in reactiviteit (automatische reacties)

... en in zelfregulatie (intentionele regulatie)
= effortful control

Effortful control (EC)

= het vrijwillig controleren en reguleren ...

... van gedrag (inhiberen of activeren naar
gelang de situatie)

... van aandacht (richten of verplaatsen)

Zelfregulerend aspect van temperament heeft
betrekking op regulatie van:

- gedrag
- cognitie
- emotie

Deze zelfregulatie verloopt via aandacht

INLEIDING

Ontwikkeling temperament start vroeg

➔ van reflectief naar zelfregulerend

Grote individuele verschillen in EC

- ➔ gedragspatronen
- ➔ emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling
- ➔ internaliserende en externaliserende problematieken

INLEIDING

ADHD

= symptomen van aandachtstekort, hyperactiviteit en impulsiviteit

= problemen met aandachtscontrole en problemen met het inhiberen en reguleren van gedrag

➔ Kinderen met ADHD scoren lager op EC

Sluit aan bij dimensioneel denken over ADHD

TEMPERAMENT BIJ JONG!

Verschillende instrumenten naargelang de leeftijd

- ❑ Cohorte 0-jarigen: IBQ-R
- ❑ Cohorte 6-jarigen: CBQ
- ❑ Cohorte 12-jarigen: EATQ-R selfreport en parentreport

TEMPERAMENT BIJ JONG!

1. Cohortes 6- en 12-jarigen

➔ 3 factoren: effortful control
negatief affect
surgency } reactiviteit

TEMPERAMENT BIJ JONG!: 6-JARIGEN

Factor	Schalen	Betrouwbaarheid
Effortful control	Attentional focussing	.747
	Inhibitory control	.672
	Low intensity pleasure	.720
	Perceptual sensitivity	.741
Negative affect	Anger/frustration	.755
	Discomfort	.772
	Soothability (negatieve lading)	.809
	Fear	.727
Surgency	Sadness	.611
	Activity level	.726
	Approach	.667
	High intensity pleasure	.762
	Impulsivity	.618
	Shyness (negatieve lading)	.848

TEMPERAMENT BIJ JONG!: 12-JARIGEN

ouderversie

Factor	Schalen	Betrouwbaarheid
Effortful control	Activation control	.799
	Attention	.745
	Inhibitory control	.570
Negative affect	Frustration	.760
Surgency	Fear (negatieve lading)	.653
	High intensity pleasure	.743
	Shyness (negatieve lading)	.839

TEMPERAMENT BIJ JONG!: 12-JARIGEN

jongerenversie

Factor	Schalen	Betrouwbaarheid
Effortful control	Activation control	.665
	Attention	.573
	Inhibitory control	.324
Negative affect	Frustration	.665
Surgency	Fear (negatieve lading)	.663
	High intensity pleasure	.576
	Shyness (negatieve lading)	.716

TEMPERAMENT BIJ JONG!: 12-JARIGEN

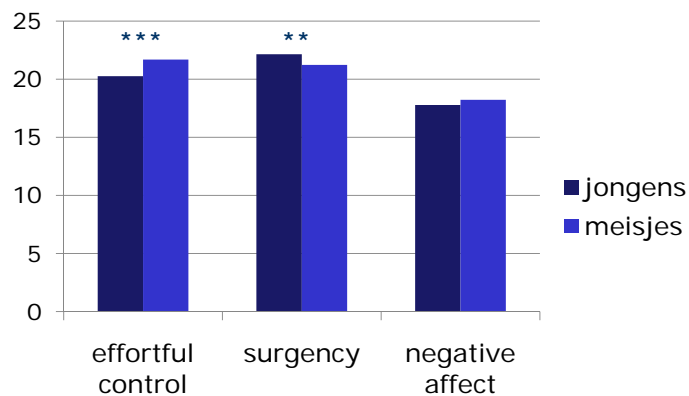

Correlaties tussen ouderversie en jongerenversie

factor	correlatie
Effortful control	.443 **
Surgency	.479 **
Negative affect	.154 **

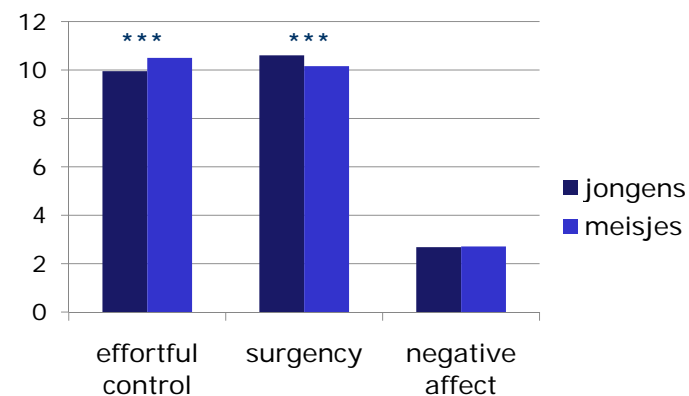
** significant op niveau .01

TEMPERAMENT EN GESLACHT: 6-JARIGEN

** p<.01 *** p<.001

TEMPERAMENT EN GESLACHT: 12-JARIGEN

*** p<.001

ADHD BIJ 6- EN 12-JARIGEN

ADHD

6-jarigen: 31 (= 1,65%)

12-jarigen: 45 (= 3,22%)

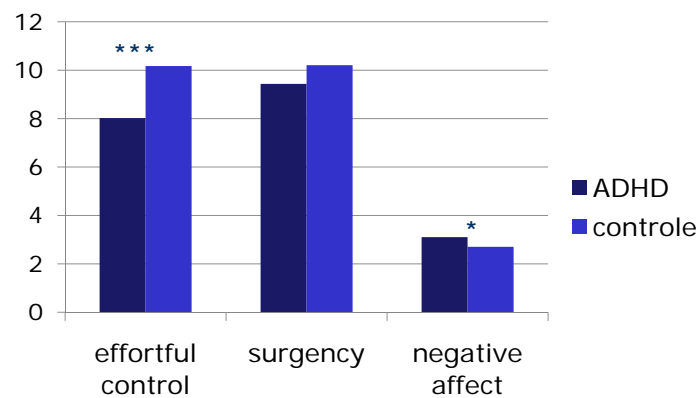
(Referentie: ongeveer 5% van schoolgaande kinderen)

Groep ADHD zonder missing values

6-jarigen: 7 (enkel jongens)

12-jarigen: 32

TEMPERAMENT EN ADHD: 12-JARIGEN

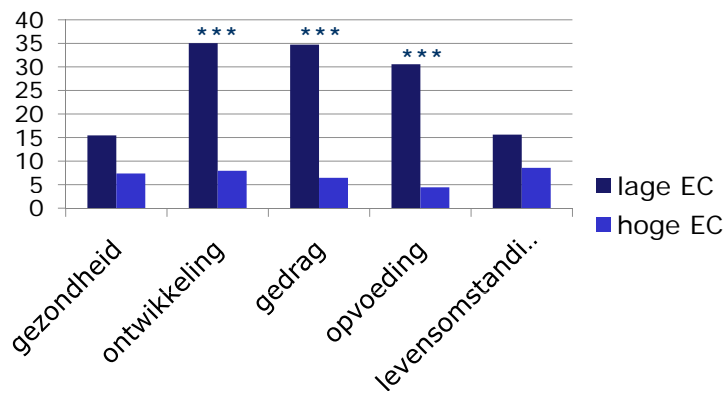

* p<.05 *** p<.001

EC EN ZORG: 6-JARIGEN

Percentage ouders dat zich zorgen maakt over ...

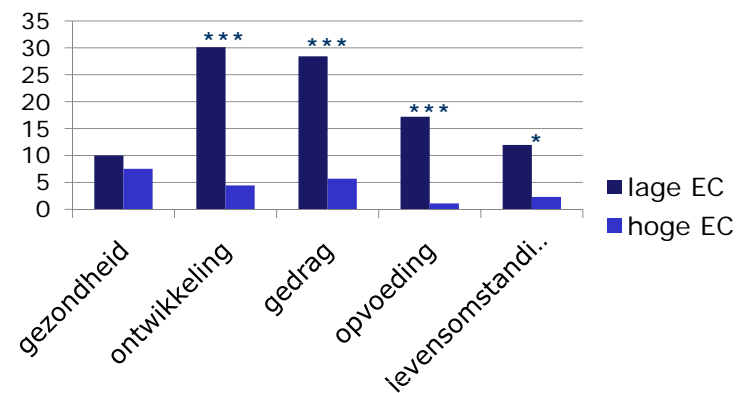

*** $p < .001$

EC EN ZORGBEHOEFTTE: 6-JARIGEN

Percentage ouders met behoefte aan hulp ivm ...

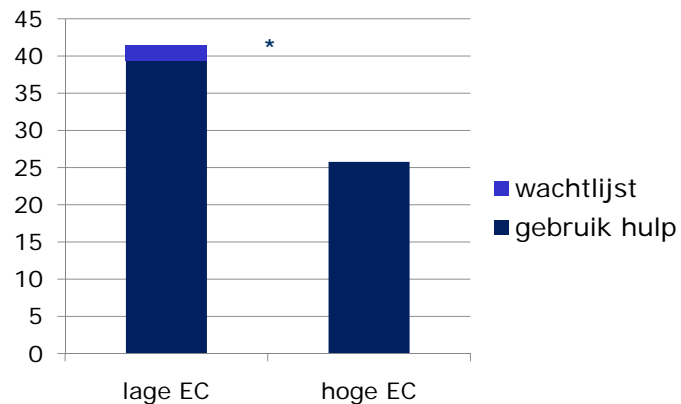

* $p < .05$ *** $p < .001$

EC EN ZORGGEBRUIK: 6-JARIGEN

Percentage ouders dat hulp gebruikt

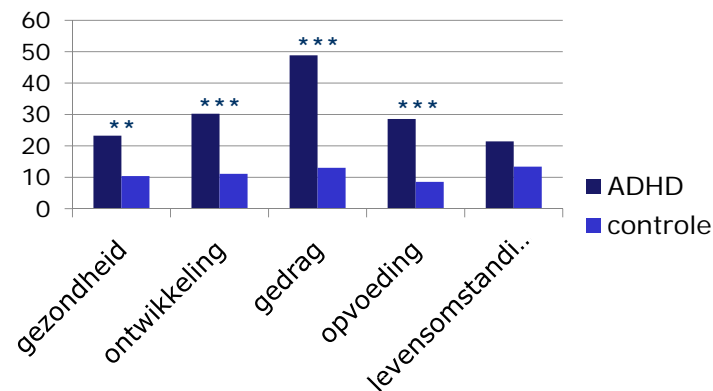

* $p < .05$

ADHD EN ZORG: 12-JARIGEN

Percentage ouders dat zich zorgen maakt over ...

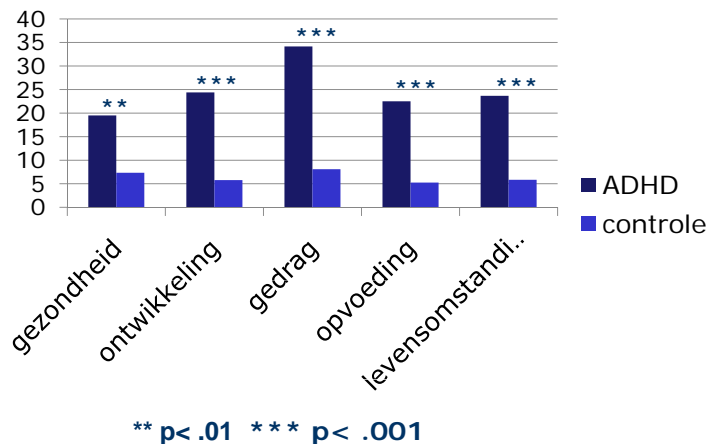

** $p < .01$ *** $p < .001$

ADHD EN ZORGBEHOEFTE: 12-JARIGEN

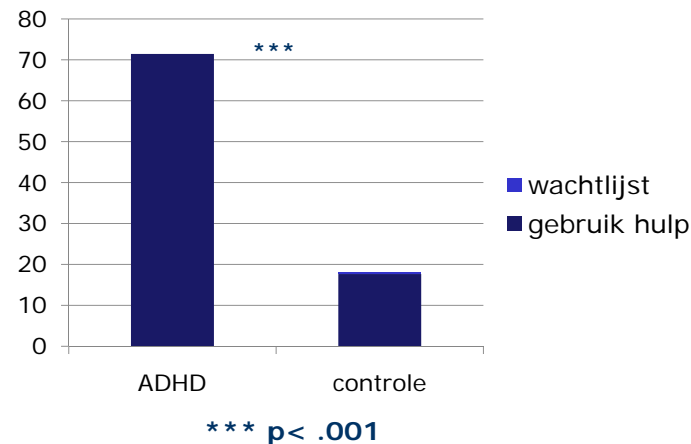
Percentage ouders met behoefte aan hulp ivm ...

ADHD EN ZORGGEBRUIK: 12-JARIGEN

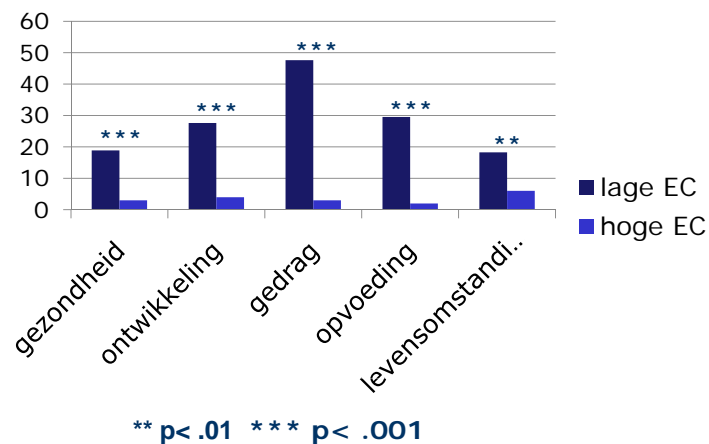
Percentage ouders dat hulp gebruikt

EC EN ZORG: 12-JARIGEN

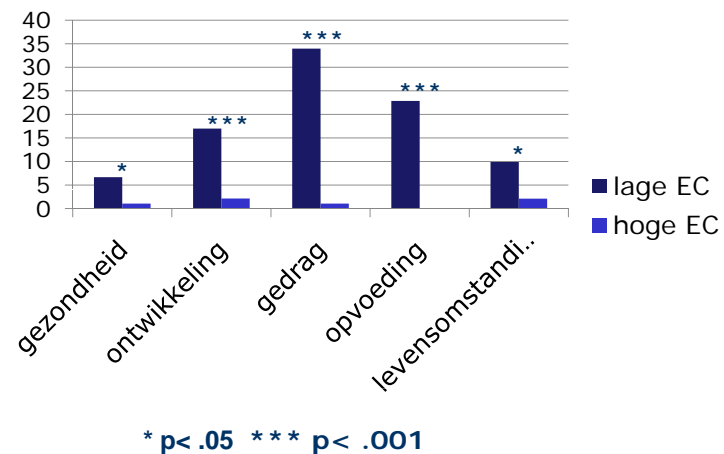
Percentage ouders dat zich zorgen maakt over ...

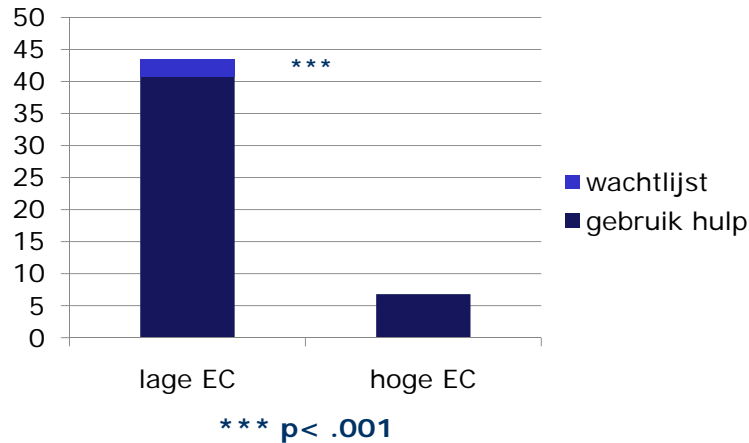
EC EN ZORGBEHOEFTE: 12-JARIGEN

Percentage ouders met behoefte aan hulp ivm ...

Percentage ouders dat hulp gebruikt

- Temperament speelt een belangrijke rol bij normale en maladaptieve ontwikkeling (ADHD)
- Temperament is al vroeg en betrouwbaar te meten
- ➔ zoeken naar mogelijke voorlopers van maladaptieve ontwikkeling op jonge leeftijd

2. Cohorte 0-jarigen

- ➔ link tussen temperament en aandachtscontrole op jonge leeftijd
- ➔ temperament gemeten op 2 maand
- ➔ aandachtscontrole gemeten op 8 maand

Meting aandachtscontrole: gap/overlap-taak
= meting van het verschuiven van aandacht

- ➔ gap-conditie: centrale stimulus verdwijnt vooraleer perifere verschijnt
- ➔ overlap-conditie: centrale stimulus blijft staan terwijl perifere verschijnt

TEMPERAMENT BIJ JOnG!: 0-JARIGEN

- Geen link** tussen aandachtscntrole op 8 maand en temperament op 2 maand
 - ➔ EC nog niet als schaal aanwezig
 - ➔ Aandachtstaak niet valide?
 - ➔ Temperament op 2 maand voorspelt aandachtscntrole niet op 8 maand
- Mate van aandachtscntrole voorspelt de zorg en behoefte aan zorg niet

TOEKOMST

- Hoe ontwikkelen kinderen zich verder naar gelang hun temperament (prospectief)?
- Hoe goed voorspelt temperament maladaptieve ontwikkeling (ADHD)?
- Welke rol speelt aandachtscntrole hierbij en vanaf wanneer?
- Aandacht voor emotieregulatie bij ADHD

Dank voor uw aandacht!